

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: «ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД – ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА –
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД»

Матеріали
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
25 травня 2016 року

КИЇВ 2016

УДК 371.2:371.8:378.4(063)
ББК Ч 448.оя431+Ч420я431
А437

Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад : зб. наук. праць матеріалів ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції 25 травня 2016 р. Національний авіаційний університет / наук. ред. Н. П. Муранова. – К : – НАУ, 2016. – 296 с.

До наукового збірника увійшли статті та тези доповідей учасників ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад (25 травня 2016 року, м. Київ), що проводилася на базі кафедри базових і спеціальних дисциплін Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету спільно з іншими науковими установами та навчальними закладами освіти України. Адресований науковцям, викладачам ЗНЗ і ВНЗ, аспірантам і працівникам галузі освіти.

Редакційна колегія:

Муранова Н. П., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету (голова);

Черіпко С. І., заступник директора Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету;

Бруяка О. О., кандидат технічних наук, доцент, начальник навчально-методичного відділу Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету;

Приходько О. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри базових і спеціальних дисциплін Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету;

Бугайов О. Є., кандидат технічних наук, доцент, кафедра базових і спеціальних дисциплін Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету.

ЗМІСТ

<i>Алієв Октай.</i> Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх економістів в університетах Азербайджану	8
<i>Анненков Віктор.</i> Професійне самовизначення студентської молоді промислово-економічного коледжу Національного авіаційного університету як умова забезпечення якості підготовки фахівців	10
<i>Анпілогова Тетяна.</i> Роль мотивації при навчанні іноземної мови студентів-економістів	15
<i>Анфілова Аліна.</i> Інтеграція елементів дистанційного навчання у середній школі: засоби, методи та форми	17
<i>Балицька Валентина, Ярицька Лідія.</i> Особливості поглибленого вивчення фізики в технічних вузах.....	20
<i>Башиманівська Любов.</i> Художньо-естетичний розвиток учнів у сучасному медійному просторі.....	21
<i>Безсмертна Вікторія.</i> Розвиток лідерства у діяльності центрів гендерної освіти при вищих навчальних закладах	24
<i>Березнікова Наталія.</i> Аспекти застосування педагогічних методик та ІТ в оцінюванні якісних навичок усного та писемного мовлення фаховою іноземною мовою студентів технічних спеціальностей	27
<i>Біляковська Ольга.</i> Портфоліо як альтернативний метод оцінювання навчальних досягнень учнів.....	29
<i>Бобро Тетяна.</i> Особливості підготовки старшокласників до зовнішнього незалежного оцінювання з фізики	32
<i>Бруяка Ольга.</i> История создания, современное состояние и перспективы применения наноструктур	34
<i>Бугайов Олександр.</i> Методичні аспекти викладання англійської граматики (на прикладі займенника «ІТ»)	37
<i>Волкова Елеонора.</i> Підготовчі курси як перехідний етап до навчання у ВНЗ	40
<i>Воробйов Леонід.</i> Робота педагога з обдарованими учнями у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи	42
<i>Гагола Оксана.</i> Особливості профорієнтаційної роботи в школі.....	46
<i>Гордієнко Катерина.</i> Освіта за кордоном не виходячи з дому: міф чи реальність?	50
<i>Грибан Галина.</i> Використання інноваційних методів навчання на уроках пунктуації як один із ефективних засобів формування мовної особистості	53
<i>Грищенко Олександра.</i> Стадії торгівлі жінками в Україні	56
<i>Грищенко Світлана.</i> Процес самовдосконалення майбутніх педагогів в системі безперервної освіти	58
<i>Гусак Ірина.</i> Використання інноваційних методик у навчальному та позанавчальному процесах як можливість формування особистості майбутнього молодшого спеціаліста	61
<i>Гутич Емілія.</i> Проблеми впровадження профільного навчання: підготовка спеціалістів	64
<i>Даценко Віта, Диманов Богдан.</i> Роль дисципліни «Хімія» у системі вищої технічної освіти.....	67
<i>Дем'янчик Катерина.</i> Навчання писемного мовлення (авторська програма факультативного курсу для учнів 10–11-х класів спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов)	69
<i>Денисевич Олена, Тверда Райса.</i> Креолізований текст у видавничій справі.....	72
<i>Дідик Наталія.</i> Акмеологічні моделі професійної підготовки соціального педагога і соціального працівника	74
<i>Дунаєва Лариса, Нікогосян Ольга.</i> Результати впровадження інноваційної ступеневої освітянської моделі «Школа–Коледж–Університет» в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова	77
<i>Єгорова Лілія.</i> Вдосконалення засобів діагностики знань з хімії за рахунок впровадження новітніх інформаційних технологій.....	80
<i>Єрмеєв Олександр.</i> Проблеми викладання навчальної дисципліни «Історія України» в контексті сучасних суспільно-політичних змін.....	87
<i>Єфремова Олена.</i> Соціально-правові засади протидії торгівлі дітьми	87
<i>Єщенко Марина.</i> Роль профорієнтаційної роботи в системі довузівської підготовки.....	89
<i>Жирська Галина.</i> Формування дослідницької компетентності у процесі вивчення біології як засіб професійного самовизначення і саморозвитку школярів	94
<i>Зінченко Світлана.</i> Центр освіти дорослих як інноваційний осередок навчання різних категорій дорослого населення.....	97
<i>Іванюк Інна.</i> Профільна школа правознавчого спрямування в контексті проблем неперервності освітнього процесу.....	99
<i>Ілліна Ольга.</i> Професійна орієнтація в соціальній роботі з дітьми-інвалідами	102
<i>Казмірчук Юлія.</i> Реалізація компетентнісного підходу до викладання біології та екології в системі неперервної освіти	105
<i>Калюжска Наталія.</i> Шляхи реалізації компетентнісного підходу в системі неперервної освіти	107
<i>Караманов Олексій.</i> Візуальна репрезентація міжкультурного діалогу в музеї у контексті реалізації	

інноваційних освітніх проєктів.....	111
Карпенко Євгенія, Зубрицька Ольга. Формування у дітей молодшого шкільного віку англomовної лексичної компетентності на уроках англійської мови за допомогою казки.....	114
Катрич-Домалевська Людмила. Робота з обдарованими дітьми: досвід та перспективи.....	116
Кашикарьова Людмила. Сучасні підходи до професійної орієнтації старшокласників.....	118
Козлова Наталія. Діагностико-прогностичне спостереження за якістю навчання старшокласників – запорука підготовки до навчання у вищому навчальному закладі.....	122
Кравець Ірина, Цура Оксана. Організація науково-дослідницької діяльності гімназистів.....	124
Кресан Ольга. Усвідомлення життєвих подій абітурієнтами ВНЗ (на прикладі вступу до університету).....	126
Кресан Тетяна. Змістовий компонент професійної підготовки бакалаврів дошкільної освіти в університетах США.....	128
Крещанова Світлана. Застосування інформаційно-комунікативних технологій у викладанні іноземної мови для оптимізації навчального процесу.....	131
Лаврова Алла. Соціальні мережі як засіб організації та проведення навчального фізичного експерименту.....	136
Лазоренко Наталія. Проблема профільного навчання у вітчизняній науці та практиці.....	138
Левченко Фессалоніка. Стан сформованості у старшокласників готовності до вибору професії за типом «Людина – Людина».....	141
Лов'янова Ірина. Компетентнісний підхід до навчання старшокласників математики у системі психолого-педагогічних підходів до особистості випускника профільної школи.....	145
Лозбина Альона. Сучасна система організації навчального процесу і шляхи її удосконалення.....	149
Максимчук Віра, Марчук Галина, Фурса Любов. Музей в освітньому просторі коледжу: музейно-педагогічний проєкт «Жива історія коледжу».....	152
Маліновська Тетяна. Використання інноваційних технологій на уроках розвитку зв'язного мовлення як необхідна умова формування творчого мислення учнів.....	154
Муранова Наталія. Сучасні тенденції забезпечення якісної підготовки до зно та здійснення вдалого професійного вибору в середовищі вищої школи.....	157
Нечерда Валерія. Дослідження сучасного стану сформованості просоціальної поведінки учнів старшої школи.....	162
Одарченко Наталія, Шуда Ірина. Співпраця у системі «ЗНЗ–ВНЗ» як умова поліпшення якості професійної освіти.....	165
Олександрук Ірина. Використання проєктних технологій на уроках української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах.....	168
Омельченко Лідія. Компетентнісний підхід у вивченні української мови та літератури.....	171
Опалюк Тетяна. Теоретичні аспекти забезпечення неперервної освіти в системі професійного становлення та розвитку вчителя.....	174
Ортеменка Євгенія. Моніторинг підготовленості студентів-медиків шостого курсу до складання тестового ліцензійного іспиту: крок–2.....	177
Островська Людмила. Сучасні підходи до організації контролю та моніторингу знань учнів.....	179
Павлик Надія. Зміст поняття «неперервна освіта».....	183
Плужник Оксана. Освіта дорослих як складова неперервної освіти.....	185
Полющенко Ірина. Формування алгоритмічного мислення як показника рівня сформованості інформаційної культури фахівців-економістів.....	188
Присяжнюк Галина. Висвітлення проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій з метою формування знань і вмінь учнів ЗНЗ у психолого-педагогічній літературі.....	191
Проботюк Ольга. Профільне навчання української мови у старшій школі як чинник реалізації державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.....	194
Рахманов Віталій. Використання тестових технологій у навчальному процесі освітньо-інформаційного середовища вищого технічного навчального закладу.....	198
Руденко Анастасія. Особливості електронної освіти в Україні.....	201
Руденко Анна. Актуальність вивчення соціально-політичних наук у середній та вищій школі.....	203
Руденко Лариса, Литвин Андрій. Професійна орієнтація молоді на здобуття робітничого фаху в закладах профтехосвіти.....	205
Руденко Федір. Інноваційні підходи щодо можливості контролю знань при викладанні соціально-гуманітарних дисциплін.....	209
Свентицька Валентина, Муранов Андрій. Методи систематизації знань з фізики на основі використання математичного апарату диференціального числення.....	212
Седляр Михайло. Підготовка педагогічних працівників як актуалітет інноваційного розвитку	

економіки України	217
Сергійчук Олена. Формування методологічної культури майбутнього педагога.....	221
Ситняківська Світлана, Хливнюк Микола. Білінгвальне навчання в системі неперервної освіти як чинник ефективної підготовки майбутніх фахівців	224
Сіткар Віктор, Сіткар Степан. Діагностика в професійній орієнтації та профвідборі учнів: з досвіду роботи центру довузівської підготовки	227
Смарчевська Людмила. Актуальні напрямки, досвід і проблеми організації роботи з обдарованими студентами	230
Смовженко Людмила. Інтерактивні лекції в межах курсу «Методика викладання іноземних мов у вищій школі» для студентів-сходознавців.....	234
Тарасюк Василь, Муранов Олександр. Особливості викладання теми «Ірраціональні нерівності» з дисципліни математика.....	238
Ткаченко Маргарита. Уявлення студентської аудиторії про болонський процес: соціологічне дослідження.....	242
Трегубова Галина. Формування мовної, мовленнєвої і комунікативної професійних компетентностей студентів ВНЗ.....	245
Триколенко Софія. Залучення творчої молоді до виставкових проєктів як невід’ємна складова мистецької освіти	249
Тупікова Ганна. Патріотичне виховання майбутніх учителів засобами українського музичного мистецтва в системі неперервної освіти.....	252
Федорова Ніна. Творчий учитель – творчий учень	254
Франчук Тетяна. Контроль у системі компетентнісної професійної освіти як умова забезпечення її неперервності.....	259
Харицька Лариса. Шкільний сленг як складова питання культури мовлення учнівської молоді.....	262
Харицька Світлана, Шостак Оксана. Проблеми викладання іноземної мови у різнорівневих групах...266	266
Хоботова Еліна, Калмикова Юлія. Єдинство образовательного процесса по химии в средней и высшей школе	269
Хребет Валерій. Візуалізація перетворень елементарних функцій на заняттях з математики.....	270
Ченур Ольга. Педагогічні особливості активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з іноземної мови	273
Черіпко Сергій. Особливості творчості Михайла Драй-Хмари в контексті вивчення української літератури	277
Черкасова Лариса. Хмарні технології у системі роботи навчального закладу.....	279
Швець Іван. Фізико-хімічні та технологічні аспекти отримання полімеркомпозиційних полінаповнених клейових систем з керованими властивостями	282
Швець Оксана. Категоріальний аналіз поняття «поетичний твір» за допомогою методу контент-аналізу	285
Шевченко Віта. Громадянськість української молоді у формуванні особистості молодшого спеціаліста	288

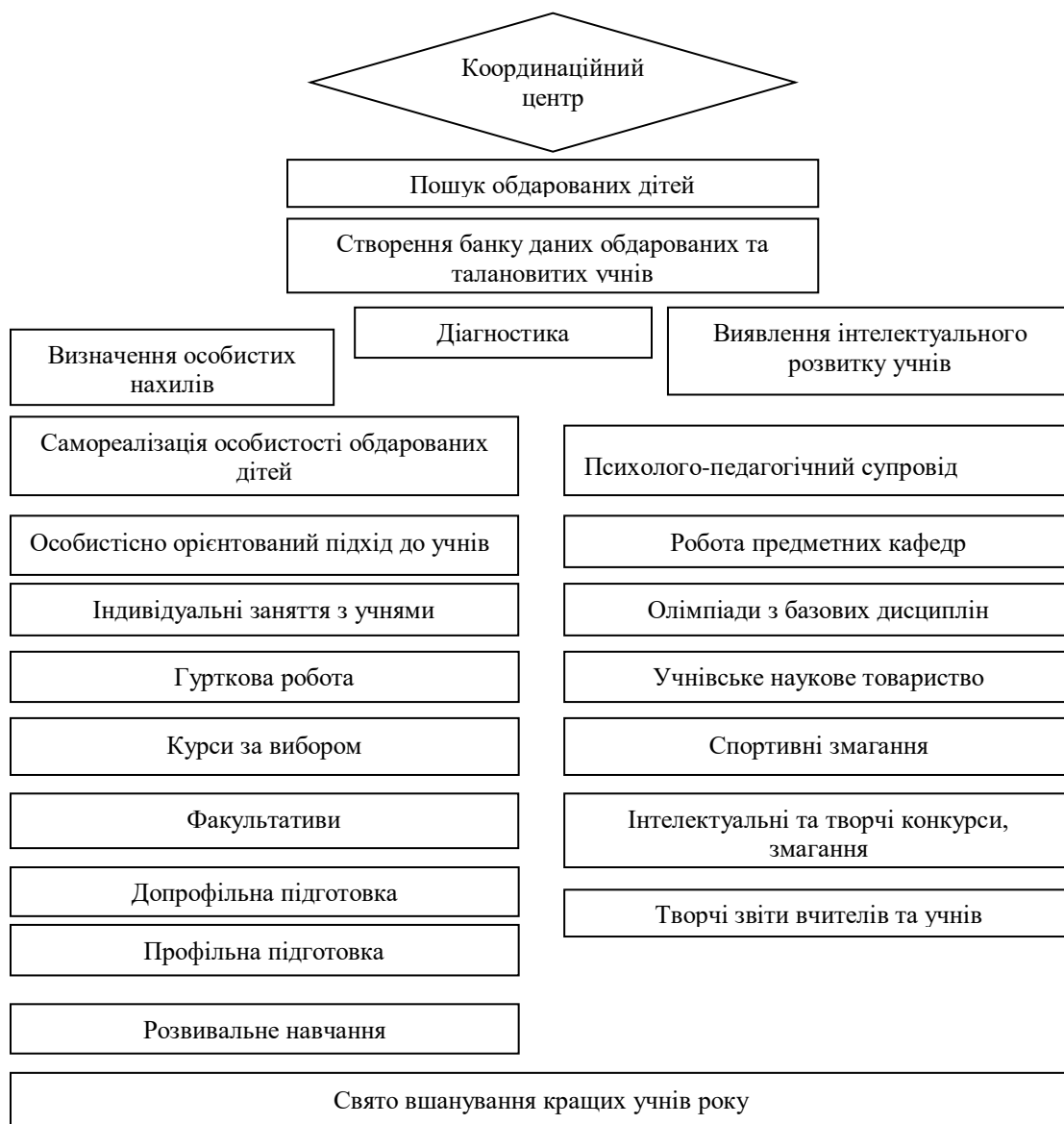

Рис. 1. Структура роботи з обдарованими дітьми в ЗОШ І–ІІІ ст. № 8 м. Житомира

Література

1. Люблінська А. С. Питання обдарованості у роботі сучасного вчителя. Шляхи і методи забезпечення подальшого творчого зростання обдарованої молоді : [монографія] / за заг. ред. Л. В. Корінної. – Житомир : ЖДУ, 2011. – 311 с.
2. Якухно І. І. Організація роботи з обдарованими дітьми – пріоритетний напрямок діяльності Житомирського обласного ППО. Шляхи і методи забезпечення подальшого творчого зростання обдарованої молоді : [монографія] / За заг. ред. Л. В. Корінної. – Житомир : ЖДУ, 2011. – С. 41.
3. Васильченко Л. І. Психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей // Педагогіка і психологія : Вісник АПН України, 2007. – № 4. – С. 35.

УДК 373.6

Кашкарьова Людмила, м. Бердянськ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті пропонується ефективний засіб професійної орієнтації старшокласників через складання ними професіограм. Представлена розширена схема професіограми в авторській редакції.

Ключові слова: старшокласники, вибір професії, професіограма, психограма, шкільний практичний психолог.

The author offers a modern method of preparation of pupils in upper secondary schools to the choice of profession. The article presents the author's plan description of professions.

Keywords: pupils in upper secondary schools, the choice of profession, job description, a psychological description of the profession, school's practical psychologist.

Проблеми профорієнтації та профвідбору завжди посідали важливе місце в системі суспільних пріоритетів. На жаль, сьогодні українське суспільство не приділяє належної уваги цим процесам, втрачаючи при цьому хороші традиції минулого та нехтуючи сучасними можливостями. Попри перманентну економічну кризу, що охопила більшість галузей, важливо розуміти, що майбутнє зростання економіки України можливе лише за умови вчасної підготовки конкурентоздатних компетентних кваліфікованих кадрів. Саме тому варто приділяти особливу увагу профорієнтаційній роботі зі старшокласниками з метою надання їм психологічної допомоги в проектуванні особистісного розвитку та здійсненні свідомого професійного самовизначення.

Хоча в Україні нібито й існує законодавча база для проведення профорієнтаційної роботи. Так, можна згадати такі нормативні документи: «Про концепцію державної системи професійної орієнтації населення» (Постанова КМ України № 48 від 27.01.1994 р.), «Положення про організацію професійної орієнтації населення» (наказ Міністерства праці України, МОН України та Міністерства соціального захисту населення України за № 27/169/79 від 31.05.1995 р.), «Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається» (наказ МОН України, Міністерства у справах молоді і спорту України за № 159/130/1526 від 02.06.1995 р.), «Концепція державної системи професійної орієнтації населення» (Постанова КМУ № 842 від 17.09.2008 р.), «Положення про надання соціальних послуг з професійної орієнтації у державній службі зайнятості» (наказ Міністерства соціальної політики України № 356 від 19.09.2011 р.).

Проблема профорієнтації старшокласників висвітлюється в роботах багатьох науковців і практиків. Авторами таких публікацій, зокрема, є: В. Васильків, Д. Дубровін, Н. Жемера, М. Захаров, В. Симоненко, В. Кардаш, Є. Клімов, О. Матвєєв [1], Н. Муранова [10, с. 54–60, с. 273–280; 11], Є. Павлютенків, Л. Пасечнікова, Г. Пригін, М. Пряжников [3], Т. Ремех, Л. Ляхоцька, І. Цушко [2, 4], Л. Романенко [5], М. Тименко, Б. Федоришин [6], С. Чистякова, І. Шамбарова, В. Ярошенко. Тож маємо докладні практичні розробки, які можуть бути використані в процесі профорієнтаційної роботи педагогічним колективом загальноосвітнього навчального закладу.

Проте, аналізуючи сучасний стан профорієнтаційної роботи в школі, можна констатувати, що проводиться вона вкрай безсистемно й неефективно. Зокрема, залишились у минулому такі її традиційні форми, як зустрічі з представниками певних професій та екскурсії на виробництво. Рідко проводяться позакласні заходи, де учні можуть познайомитися з розмаїттям сучасних професій. Заходи ж, які проводять у школах постачальники освітніх послуг, скоріше є рекламою й агітацією.

Сьогодні найбільш вживаною формою профорієнтації є діагностування інтересів та виявлення індивідуальних особливостей старшокласників. Цю роботу виконують шкільні практичні психологи. Проте, це тільки частина вкрай важливої роботи, яку необхідно доповнити широким ознайомленням старшокласників зі світом професій, а згодом, й глибоким аналізом тих професій, які потенційно обирають учні.

У статті ми пропонуємо ефективний засіб професійної орієнтації старшокласників через складання ними професіограм. Професіограма – це комплексний, систематизований, багатосторонній опис конкретного виду роботи, призначений для проведення психологічного вивчення праці й використання надалі у практичній діяльності. Професіограми основних професій містять дані про процес роботи, відомості про необхідну професійну й загальноосвітню підготовку, гігієнічні й фізіологічні особливості, медичні протипоказання, перспективи професійно-кваліфікаційного росту, економічні дані й ін. Важливу частину професіограми становить психограма, що являє собою повний опис власне психологічних характеристик діяльності, сукупність психофізіологічних й особистісних якостей, що є для неї професійно важливими. Психограма повинна містити психологічний аналіз структури професійної діяльності й тих специфічних вимог, що професія пред'являє до психіки людини.

Відомі на сьогодні професіографічні схеми численні та різнобічні. Їх зміст і структура підпорядковані цілям вивчення професії, її особливостям та теоретичним засадам дослідження [7, с. 118–126; 8, с. 115–124; 9, с. 14–18; 10, с. 9–11]. Ми пропонуємо інтегровану схему опису професійної діяльності, що охоплює найбільш важливі характеристики професії [11, с. 25–29]. Вона може успішно використовуватися практичними психологами шкіл та профконсультантами центрів при проведенні профорієнтаційної роботи зі старшокласниками.

ПРОФЕСІОГРАМА

I. Загальні відомості про професію, спеціальність

1. Найменування професії, спеціальності. 2. Географія професії, спеціальності. 3. Потреба в даних фахівцях. 4. Форми професійної підготовки. 5. Робочі місця, що можна зайняти після навчання за спеціальністю.

II. Мета і зміст праці

1. Об'єкт (предмет), на який спрямована праця

А. Природа («жива» природа або біологічні об'єкти). *Б. Техніка* (машини, механізми, матеріали, різні види енергії). *В. Людина* (дитина, дорослий, старий). *Г. Знакова система* (різні інформаційні системи, цифри, формули, тексти). *Д. Художній образ* (різноманітні витвори мистецтва, літератури тощо).

2. Мета праці

А. Гностична. Розрізняти, оцінювати, аналізувати готовий продукт, що вже існує (якийсь виріб, витвір мистецтва, поведінку людей тощо), або його окремі параметри чи характеристики.

Б. Перетворююча. Перетворювати продукт (якийсь виріб, людські стосунки, здоров'я, інформацію тощо) з метою їх зміни, вдосконалення, доопрацювання.

В. Дослідницька. Створювати новий продукт, винаходити, придумувати щось, знаходити новий варіант, результат, зразок.

3. Процес роботи (виробничі дії, операції, прийоми).

4. Результати роботи (стосуються об'єкта чи суб'єкта, на який спрямована праця).

III. Необхідні для виконання роботи знання, уміння, навички

1. Працівник повинен знати (перелік і характеристика професійно необхідних знань).

2. Працівник повинен уміти (перелік і характеристика професійно необхідних навичок і умінь).

IV. Необхідні для виконання роботи знаряддя та засоби праці

1. Зовнішні: а) ручні інструменти; б) механізми, машинне обладнання, різні види транспорту; в) автоматичне обладнання; г) прилади, вимірювальні пристрої, оргтехніка; д) комп'ютери.

2. Внутрішні, функціональні: а) мова: емоційна, виразна; ділова, безпристрасна; б) поведінка (міміка, жести): емоційна, виразна; ділова; в) інтелектуальні засоби.

V. Ступінь проблемності трудових ситуацій

А. Низька. Робота чітко визначена правилами, інструкціями, в ній практично немає нових, неочікуваних для працівника проблемних ситуацій.

Б. Середня. Діяльність достатньо чітко визначена, але іноді в ній виникають ситуації, що вимагають прийняття нових, нестандартних рішень.

В. Висока. Часто зустрічаються нові, складні ситуації, що вимагають творчої активності та нестандартного підходу.

VI. Соціально-психологічні параметри

1. Ступінь колективності процесу: а) низька (індивідуальна праця); б) середня (взаємодія невеликого контингенту працюючих); в) висока (колективна праця).

2. Ступінь самостійності в організації роботи: а) виконавець; б) організатор власної діяльності; в) організатор роботи інших людей.

3. Особливості трудової взаємодії (контактів): а) за кількістю контактів: нечисленні; середньочисленні; багаточисленні; б) за типом партнера: відвідувачі, клієнти; співробітники; група (клас, аудиторія); в) за ступенем постійності кола партнерів: постійне; мінливе.

VII. Емоційно-вольові параметри

1. Характер відповідальності: а) підвищена: моральна; матеріальна; за життя та здоров'я інших людей; б) середня, звичайна.

2. Робота в різних мікрокліматичних умовах: а) у приміщенні; б) на відкритому повітрі; в) у незвичайних умовах (у горах, під водою, під землею, в лісі тощо).

3. Фактори, що викликають психічну напруженість: а) ризик для життя; б) складні, аварійні ситуації; в) спілкування з правопорушниками, психічно хворими тощо; г) чітко заданий ритм і темп роботи; д) фізичні навантаження; е) тривале перебування в одному положенні; ж) нічні зміни; з) специфічні умови (температура, вологість, шум, вібрація, неприємні запахи тощо).

VIII. Соціально-економічні особливості професії

1. Система оплати праці й соціальне забезпечення. 2. Культурно-побутові умови. 3. Перспективи професійного росту.

IX. Людина в процесі роботи

1. Привабливі сторони роботи. 2. Труднощі роботи. 3. Елементи творчості в роботі. 4. Позитивні й негативні наслідки роботи для людини.

ПСИХОГРАМА

I. Психосенсорна сфера

1. Гострота й точність абсолютної чутливості в області зору, слуху, тактильних і кінестетичних відчуттів, а для деяких професій – в області вестибулярного апарату, смаку й нюху. 2. Чутливість до розрізнення у тій або іншій області відчуттів. 3. Сприйняття предмета у статичному положенні, сприйняття руху, простору, часу.

II. Психомоторика

1. Темп рухів. 2. Швидкість рухової реакції. 3. Ритм. 4. Сила рухів. 5. Координація рухів. 6. Стійкість рухів. 7. Влучність рухів.

III. Інтелектуальна сфера

1. Особливості уваги. 2. Спостережливість. 3. Особливості пам'яті по об'єктах і процесах запам'ятовування. 4. Уява: відтворююча й творча. 5. Мислення: аналіз і синтез, порівняння, абстрагування, конкретизування, рішення задач. Мислення при плануванні й самоконтролі.

IV. Емоційно-вольова сфера

1. Почуття, переживання під час праці. 2. Психологічні протипоказання в області почуттів (наприклад, афективність, запальність, гостре панічне переживання невдач тощо). 3. Вольові процеси: постановка цілей, рішення, виконання.

V. Динамічні психологічні фактори продуктивності

1. Пристосованість до роботи. 2. Здатність до переключення. 3. Здатність до вправління. 4. Стомлюваність і монотонність.

VI. Індивідуально-психологічні особливості

1. Спрямованість: інтерес до роботи, потреба у ній. 2. Загальний розумовий розвиток (інтелект). 3. Спеціальні здібності: музичні, технічні, математичні, організаційні й ін. 4. Темперамент і характер: а) протипоказання з боку темпераменту; б) професійно важливі риси характеру: цілеспрямованість, активність (рішучість, сміливість, самостійність, ініціативність); організованість (витримка, самоконтроль, упевненість, дисциплінованість); стійкість (наполегливість, витривалість, терпіння); комунікабельність тощо.

VII. Вплив професії на особистість працівника

1. Вплив на загальний культурний рівень. 2. Вплив на сенсорну й моторну сферу. 3. Вплив на формування здібностей. 4. Вплив на характер.

Інтегрована схема професіограми/психограми охоплює найважливіше коло питань, що дають найбільш повну характеристику професії як певного виду роботи в системі суспільного розподілу праці.

Таким чином, ми пропонуємо ефективний засіб професійної орієнтації старшокласників через складання ними професіограм. Зрозуміло, що цю роботу можна пропонувати учням після дослідження їх інтересів, схильностей, здібностей та діагностики їх пізнавальної сфери. Коли обізнані з власними психологічними особливостями учні ознайомлені зі світом професій й елементарно зорієнтовані на певну професійну сферу, то їм варто докладно ознайомитися з конкретними професіями. Запропонована нами професіограма містить суттєві моменти, які старшокласнику варто з'ясувати до того, як він прийме остаточне рішення щодо обрання певної професії. Зрозуміло, що керувати пошуковою роботою учня має практичний психолог у формі проведення індивідуальних консультацій.

Література

1. Матвеев О. Методичні рекомендації з профорієнтації / О. Матвеев, А. Толпеко, Н. Жемера // Директор школи. – 2001. – № 19. – С. 13–15.
10. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности : учеб. пособ. / под ред.: Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова. – СПб. : Речь, 2003. – 448 с.
11. Кашкарьова Л. Р. Профорієнтація та профвідбір : навч.-метод. комплекс для студ. спец. «Практична психологія» / Л. Р. Кашкарьова. – Бердянськ : БДПУ, 2012. – 197 с.
2. Ремех Т. Професійне самовизначення підлітків: Підліткам про професійну освіту в Україні / Т. Ремех, Л. Ляхоцька, І. Цушко // Психолог. – 2005. – № 12. – С. 17–22.
3. Пряжников Н. С. Профорієнтація в школі: ігри, упражнения, опросники (8–11 кл.) / Н. С. Пряжников. – М. : ВАКО, 2005. – 288 с.
4. Ремех Т. О. Підліткам про працю : довідник для учнів / Т. О. Ремех, Л. Я. Ляхоцька, І. І. Цушко. – К. : «Акві-К», 2003. – 32 с.
5. Романенко Л. Професійне самовизначення учнів: як допомогти учням вибрати майбутню професію / Л. Романенко // Сільська школа України. – 2006. – № 7. – С. 14–21.
6. Федоришин Б. О. Психологічні аспекти профорієнтації учнів / Б. О. Федоришин. – К. : ТОВ «Знання» Української РСР, 1976. – 48 с.
7. Баумгартен Ф. Психотехника. Исследования пригодности к профессиональному труду / Ф. Баумгартен. – Берлин, 1922. – Ч. 1. – 255 с.
8. Дмитриева М. А. Психология труда и инженерная психология : учеб. пос. / [Дмитриева М. А. та ін.] ; под ред. А. А. Крылова. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1979. – 224 с.

9. Методология исследований по инженерной психологии и психологии труда / под ред. А. А. Крылова. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1974. – Ч. 1. – 148 с.
10. Муранова Н. П. Фізико-математична підготовка старшокласників до навчання в технічному університеті: [монографія] / Н. П. Муранова. – К. : НАУ, 2013. – 464 с.
11. Муранова Н. П. Развитие профессионального интереса старшокласников у системе доуниверситетской подготовки / Н. П. Муранова // Вісник ГНПУ ім. О. Довженка : зб. наук. праць ; вип. 20 / Глухівський НПУ ім. О. Довженка ; відп. ред. О. І. Курок. – Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2012. – С. 130–134. – (Серія: Педагогічні науки).

УДК 373.57–057.874(045)

Козлова Наталія, м. Кривий Ріг

**ДІАГНОСТИКО-ПРОГНОСТИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЯКІСТЮ НАВЧАННЯ
СТАРШОКЛАСНИКІВ – ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ ДО НАВЧАННЯ
У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

У статті аналізується суть і завдання моніторингу в загальноосвітніх навчальних закладах, а також звертається увага на особливості моніторингу в навчальних закладах нового типу з профільним навчанням. Розкриваються переваги моніторингу якості навчання старшокласників та визначаються умови підготовки учнів до подальшого навчання у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: профільна освіта, моніторинг, навчальні досягнення, педагогічне діагностування, тестування.

The article not only examines the essence and objectives of monitoring in secondary schools, but also draws attention to the features of monitoring in educational institutions of a new type with profile training. The advantages of monitoring of the quality of education of students are determined by the conditions of preparing of the students for the further study at a higher education institution.

Keywords: profile education, monitoring, academic achievement, educational diagnosis, testing.

Східна мудрість говорить: коли дме вітер змін, став не стіни, а вітрила. Саме сьогодні дме вітер змін, і випускник загальноосвітнього навчального закладу має вміти самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці для вирішення різнобічних проблем, працювати з різними джерелами інформації, самостійно критично мислити, бути комунікабельним, контактним, адаптуватися в життєвих ситуаціях, що змінюються тощо. А система освіти України, відповідно до вимог Національної доктрини розвитку освіти, має забезпечити «формування у дітей та молоді сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти й самореалізації особистості»; «створення умов для розвитку обдарованих дітей та молоді» [4, с. 5].

Сучасна молодь після закінчення школи має широкі можливості вибору професії. Але рівень отриманих випускником загальноосвітнього навчального закладу знань з того чи іншого предмета не завжди відповідає вимогам вищого навчального закладу, у якому абітурієнтові хотілося б продовжити навчання. Потреби регіонального ринку праці у тій чи іншій професії, зазвичай, випускнику маловідомі. Оптимальний спосіб подолання означених проблем – профільна освіта у старшій школі, одним із основних завдань якої є забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною середньою і професійною освітою відповідно до обраного профілю [5, с. 24]. Профільне навчання має не стільки підготувати учнів до вступу у ВНЗ, скільки забезпечити готовність до продовження навчання в системі професійної освіти. У такому випадку профільне навчання має стати реальним чинником самовизначення і підготовки до здобуття професії за умови, якщо воно буде пов'язане з практичною, професійно значущою діяльністю.

З урахуванням вищезазначеного, ефективним є моніторинг навчальних досягнень учнів старшої школи, що не тільки сприяє позитивній динаміці рівнів їхніх навчальних досягнень, але й допомагає особистості більш об'єктивно оцінювати свої можливості щодо вибору подальшого життєвого шляху [1, с. 8]. Актуальність зазначеної проблеми, різні її аспекти знаходяться в центрі уваги багатьох науковців. Зокрема, на основі аналізу наукової літератури встановлено, що вищевказана проблема досліджується науковцями в таких основних напрямках: обґрунтування наукових підходів до розкриття сутності понять «якість освіти», «навчальні досягнення», «моніторинг» (О. Ляшенко, О. Касьянова, О. Савченко, В. Сімонов та ін.), визначення загальнотеоретичних аспектів здійснення моніторингу навчальних досягнень учнів (В. Мусіна, І. Підласий, З. Рябова та ін.), висвітлення авторських позицій щодо оцінювання якості освіти (В. Кальней, В. Попов, Т. Шамова та ін.), виокремлення та характеристика методологічних і теоретичних проблем моніторингу (Б. Гершунський, О. Майоров, В. Олійник, С. Шишов та ін.), розкриття шляхів управління навчальною діяльністю учнів на основі результатів моніторингу (Г. Єльнікова, О. Мариновська, Д. Матрос та ін.), аналіз можливостей застосування різних інноваційних технологій для об'єктивного оцінювання результатів педагогічного